

Полякова І. А.

(кредитно-економічний ф-т, III курс)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ

Фінансове посередництво в Україні не досягло належного рівня розвитку порівняно з іншими країнами через безліч причин — економічних, соціальних, політичних та ін. Це не дає можливості використати могутній потенціал інституційного механізму фінансового посередництва для прискорення розвитку вітчизняної економіки. В Україні ключове місце на цьому ринку займають банки, які мають істотні конкурентні переваги перед небанківськими інститутами і стримують їх розвиток. В Україні фінансове посередництво як єдине ціле, у взаємодії всіх його інститутів слабо досліджується науковцями, що негативно впливає на ефективність їх діяльності. Ці три обставини визначають високу актуальність дослідження даної проблеми і зумовили вибір нами даної теми доповіді.

Усі фінансові посередники функціонують на єдиному грошовому ринку, з одним і тим же об'єктом — вільними грошовими коштами, однаково відчутно впливають на кон'юнктуру цього ринку, можуть не лише конкурувати між собою, а й взаємодіяти у вирішенні багатьох економічних та фінансових завдань. При цьому необхідно досліджувати не тільки окремі фінансові посередники та регулювання їх діяльності, а всю їх сукупність у взаємозв'язку.

Банки займають всього 8,6 % у кількості всіх фінансових посередників. Це незначна частка посередників грошового ринку, проте їхня діяльність є значно переважаючою на цьому ринку. Ринок цінних паперів, страховий ринок в Україні знаходяться на низькому рівні розвитку, в них немає чітко сформульованої нормативно-правової бази, тому в банків є більше прав на здійснення різних операцій. Кількість небанківських посередників під впливом кризи зменшувалась, і хоча з 2011 р. почала зростати, але не досягла рівня 2008 року. Післякризова рецесія в економіці ще більше погіршує їх стан на фінансовому ринку, знижує їх привабливість та знижує їх конкурентні позиції порівняно з банками (див. табл. 1).

Активи всіх фінансових посередників збільшувались протягом досліджуваних років, але за рахунок банківських активів, частка

яких у активах усіх фінансових посередників у 2011р. склала 96,32 %, збільшившись за 4 роки на 24,6 %. Частка небанківських фінансових посередників зменшилась у 2011 р. на 16,2 % щодо 2008 року (див. табл.2).

Таблиця 1

КІЛЬКІСТЬ ТА ДИНАМІКА ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ У 2008—2011 рр.

Види посередників	2008	2009	2010	Кількість	2011	
					% до підсумку	% до 2008р.
Банки	184	182	176	176	8,6	95,7
Страхові компанії	469	469	444	453	22,1	96,6
НПФ	110	108	101	97(100)	4,7	88,2
Кредитні спілки	829	755	659	613	29,96	73,9
Ломбарди	317	357	416	456	22,3	143,8
Фінансові компанії	248	200	210	251	12,3	101,2
Разом по небанківських установах	1973	1889	1830	1870	91,4	94,8

Таблиця 2

**ОБСЯГИ АКТИВІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ УКРАЇНИ
У 2008—2011 рр., млн грн**

Види посередників	2008	2009	2010	2011		
				Сума	% до підсумку	% до 2008 р.
Банки	973332	1001626	1090248	1212900	96,32	124,6
Страх. комп.	41930,5	41970,1	41312,1	41590,6	3,3	99,2
НПФ	612,2	857,9	1144,3	1221,4	0,097	199,5
Кредитні спілки	6278,6	4218,0	2983,5	2386,5	0,2	38,0
Ломбарди	525,3	618,9	888,2	1203,8	0,096	229,2
Фін. комп.	6011,8	7578,5	10226,9	11327,4	0,9	188,4
Разом по небанківських установах	55358,4	55243,4	56555	46402,3	3,7	83,8

Однією з причин недостатнього розвитку небанківського сектора залишається те, що банківське і небанківське фінансове посередництво регулюють різні інститути. Регулюванням небанківських фінансових посередників займається комісія з регулювання ринку фінансових послуг, а банки регулюють і контролюють НБУ, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Щоб забезпечити ефективну взаємодію та розвиток усіх фінансових посередників необхідно не пов'язані з монетарною політикою функції регулювання, що їх виконує НБУ, доручити іншій структурі, зокрема тій, що регулює діяльність небанківських посередників. Одним з основних чинників забезпечення належного рівня довіри до банків може стати реорганізація системи банківського регулювання на засадах децентралізації за функціональним принципом і організаційного поєднання його з регулюванням небанківських посередників.

Створення мегарегулятора, який успішно діє в багатьох країнах, — це один із варіантів оптимізувати процес регулювання та нагляду за діяльністю фінансових посередників. Для цього в Україні потрібно створити подібний орган комплексного регулювання ринку фінансових послуг, який забезпечить однаковість регулятивних вимог як до банківських, так і до небанківських фінансових структур, що сприятиме посиленню конкуренції між цими структурами для успішного розвитку всіх фінансових посередників. Цей орган може бути створений на базі комісії з регулювання ринку фінансових послуг. Такий мегарегулятор буде мати можливість зрівняти інтереси усіх структур, адже його заходи будуть спрямовані на забезпечення ефективності всіх видів посередників і на задоволення інтересів країни в цілому. Першочерговим завданням мегарегулятора має бути забезпечення такого розвитку фінансового посередництва в Україні, яке сприятиме швидкому, якісному та надійному розвитку фінансового ринку.

Література

1. Габбард Р. Глен. Гроші, фінансова система та економіка. — К.: КНЕУ, 2004. — 889 с.
2. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник ; 6-те вид. — К.: КНЕУ, 2011.
3. Науменкова С. Ринок фінансових послуг: основні тенденції розвитку // Вісник НБУ. — 2000. — № 1.
4. Бюлетень НБУ. — 2011(217). — № 4.